

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Сортові ресурси та ринок насіння
сільськогосподарських культур»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень – доктор філософії
Код і найменування спеціальності	Спеціальність Н1 - Агрономія
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-наукова програма Агрономія
Курс, семестр	Курс – 2, семестр – 4
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4,0 Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології Кафедра селекції, насінництва і генетики
Контактні дані розробника (-ів)	Викладач: Білявська Людмила Григорівна доктор с.-г. наук, професор e-mail: Liudmyla.biliavska@pdau.edu.ua сторінка науково-педагогічного працівника: https://www.pdau.edu.ua/people/bilyavska-lyudmyla-grygorivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-наукової програми: Органічне землеробство, Організація наукових досліджень і проектів в агрономії, Сучасні методи в селекції.
Компетентності	<i>Загальні:</i> ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. <i>Спеціальні:</i> СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері агрономії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК7. Здатність до ефективного управління урожайністю і якістю продукції агроценозів через еколого-біологічні підходи, які поєднують: створення нових сортів, розробку технології вирощування сільськогосподарських культур, включаючи енергетичні, лікарські рослини та їх органічне виробництво.
Результати навчання	РН4. Створювати інформаційні бази та володіти сучасним інструментарієм для пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації, зокрема, статистичними методами аналізу даних великого обсягу та/або складної структури.

	<p>PH10. Вміти формувати методичні підходи до оцінки сталості агроєкосистем на регіональному рівні та відбору інноваційно-інвестиційних проектів для їх збалансування на основі оптимізаційних критеріїв. Формувати оптимізаційні стратегії екологічно безпечного функціонування агроєкосистем з урахуванням збереження біорізноманіття та пріоритетів регіональної політики.</p>
<p align="center">РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)</p>	
<p>Вивчення навчальної дисципліни передбачає розвиток у здобувачів навичок критичного мислення, комунікації, командної роботи, вміння приймати рішення на основі здатності підбирати сорти і посівний матеріал для господарства та розуміння шляхів запобігання поширенню контрафакту насіння сільськогосподарських культур.</p>	
<p align="center">МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p>	
<p>Формування у здобувачів вищої освіти комплексних знань з практики селекційно-насінницької роботи, майнових прав на сорти рослин, прав на виробництво й реалізацію насіння, введення в обіг насіння і відповідальність у сфері насінництва сільськогосподарських культур. Опанування здобувачами вищої освіти теоретичних положень і формування здатності свідомо використовувати сортові ресурси, орієнтуватись на сучасному ринку насіння і бути його повноправним учасником.</p>	
<p align="center">ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p>	
<p>Тема 1. Генетичне та сортове різноманіття сільськогосподарських культур – основа безпеки нації. Тема 2. Сучасна система селекційно-насінницької роботи в Україні. Тема 3. Державна кваліфікаційна експертиза сортів рослин. Тема 4. Основні засади виробництва і обігу насіння. Тема 5. Міжнародні організації з питань насінництва і насіннезнавства. Тема 6. Світовий ринок насіння та місце України в ньому. Тема 7. Ринок насіння в Україні. Тема 8. Контрафакт насіння і шляхи запобігання його поширенню.</p>	
<p align="center">МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ</p>	
<p>словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда. наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження. практичні методи: лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою, конспектування, тезування, розрахункові роботи. самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи.</p>	
<p align="center">ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ</p>	
<p>Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання</p>	<p>Наведені у Додатку до силабусу</p>
<p align="center">ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ</p>	
<p>- щодо термінів виконання та перескладання</p>	<p>Всі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін, згідно розкладу. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він має відпрацювати його протягом двох наступних тижнів, виконавши завдання згідно методичних вказівок для виконання лабораторних робіт та самостійної роботи; Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу дирекції інституту; практичні роботи, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Порядок повторного проходження контрольних заходів в Університеті регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ» (https://bitly.ws/SUfG) та</p>

	<p>«Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ» (https://bitly.ws/TuYe). Відповідно до локальної нормативної бази повторне складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, котра формується директором Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, за участю кафедри, відповідальної за реалізацію ОК.</p>
<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись «Кодексу академічної доброчесності» та «Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державного аграрного університету». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці: http://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrocheshmist.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>Відвідування занять є обов'язковим згідно розкладу дзвінків. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба або академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Відсутність здобувача на заняттях передбачає самостійне опрацювання матеріалу та не звільняє його від виконання завдання на самостійну підготовку або завдання поточного контролю.</p>
<p>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</p>	<p>Здобувачі мають право на зарахування результатів інформальної / неформальної освіти за частиною освітнього компонента, що регламентовано «Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ» (https://bitly.ws/SUg9). Із метою визнання та перезарахування результатів навчання цілого освітнього компонента, здобувач вищої освіти звертається до викладача, який відповідає за його реалізацію, із відповідними документами, що підтверджують результати навчання, про отримання яких заявив здобувач (сертифікати, свідоцтва, довідки тощо) до початку наступного семестру. У випадку визнання та перезарахування результатів навчання частини освітнього компонента здобувач вищої освіти звертається до викладача, який відповідає за його реалізацію не пізніше ніж за місяць до проведення контролю (складання заліку).</p>
<p>- щодо оскарження результатів оцінювання</p>	<p>Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі, силабусі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. У цій ситуації, за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, директором Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології створюється комісія в складі трьох осіб для проведення екзамену. У разі незгоди здобувача із оцінкою, не пізніше ніж на наступний робочий день після оголошення результатів, він має право подати апеляційну заяву на ім'я ректора. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. Нормативно-правові акти стосовно оскарження результатів навчання наведені на сторінці «Положення про освітню діяльність» сайту ПДАУ (https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyu-diyalnist).</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Ринок сортів і насіння: навчальний посібник / О. В. Захарчук, В. Л. Жемойда, Р. О. Спряжка, О. С. Макарчук. – Київ: НУБіП України, 2024. 271– с.
2. Інноваційно-інвестиційний розвиток ринків технічних засобів, насіння і технологій в рослинництві: Монографія. [О. В. Захарчук, О. В. Вишневецька, Я. В. Навроцький та ін.]; за ред. О. В. Захарчука. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2022. 264 с.
3. Мазур О.В., Мазур О.В., Лозінський М.В. Селекція та насінництво польових культур: навчальний посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 348 с.

Допоміжні

4. Білявська Л. Г., Гарбузов Ю. Є. Перспективні неопушені сорти сої культурної. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (4). С. 26–30.
doi: 10.31210/spi2024.27.04.05 <https://journals.pdaa.edu.ua/visnyk>
5. Білявська, Л. Г., Білявський, Ю. В., Шаповал, О. С., & Панченко, С. С. (2020). Сучасний стан та перспективи насінництва сої в Лісостепу України. Вісник Полтавської державної аграрної академії, (4), 45-52.
6. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні (2015-2024). URL: <https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin>.
7. ДСТУ 2240-93 Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості. Технічні умови.
8. ДСТУ 2949-94 Насіння сільськогосподарських культур. Терміни та визначення.
9. ДСТУ 4138-2002. Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості.
10. Захарчук, О. В., Ткачик, С. О., Завальнюк, О. І. (2020). Формування сортових рослинних ресурсів та їх роль для розвитку насінництва. Економіка АПК. № 7.
11. Каленська С.М., Новицька Н.В., Жемойда В.Л. Насіннезнавство та методи визначення якості насіння сільськогосподарських культур: навчальний 267 посібник / За ред. С.М. Каленської. – Навчальний посібник. – Вінниця.: ФОП Данилюк, 2011. – 320 с.
12. Кіндрук М.О., Насінництво сільськогосподарських рослин: підручник / М.О. Кіндрук., В.П. Герасименко., О.Ю. Кіріяк. – Одеса. КП ОМД, 2010. – 228 с.
13. Про затвердження Порядків проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал та форм сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал : Постанова Кабінету Міністрів України № 1210 від 17 листопада 2023 р. (Редакція від 17.11.2023 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210-2023-%D0%BF#Text>.
14. Про насіння і садивний матеріал: Закон України № 411-IV від 26.12.2002 р. (Редакція станом на 10.06.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15#Text>.
15. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України. №3116-XII від 21.04.1993р. (Редакція від 10.06.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.
16. Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин : Закон України № 60-V від 2 серпня 2006 р. (Редакція станом на 02.08.2006 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-16#Text>.
17. Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння зернових культур, Схеми сортової сертифікації насіння кукурудзи та сорго Організації економічного співробітництва та розвитку : Закон України № 3019 від 15 лютого 2011 р. (Редакція станом на 15.02.2011 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3019-17#Text>. 270

Інформаційні ресурси

18. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України – dir@dnsgb.kiev.ua
19. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – nlu@csl.freenet.kiev.ua
20. Електронний репозитарій ПДАУ – <https://dspace.pdau.edu.ua/home>

**Реквізити
затвердження**

Затверджено на засіданні кафедри селекції, насінництва і генетики.
протокол від 19.01.2026 № 17

Додатки до силабусу

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

«Сортові ресурси та ринок насіння сільськогосподарських культур»

Назва теми	Виконання практичного завдання	Виконання завдань самоств. роботи	Разом
Тема 1. Генетичне та сортове різноманіття сільськогосподарських культур – основа безпеки нації.	5	5	10
Тема 2. Сучасна система селекційно-насінницької роботи в Україні.	5/5	5	15
Тема 3. Державна кваліфікаційна експертиза сортів рослин.	5/5	5	15
Тема 4. Основні засади виробництва і обігу насіння.	5/5/5	5	20
Тема 5. Міжнародні організації з питань насінництва і насіннезнавства.	5	5	10
Тема 6. Світовий ринок насіння та місце країни в ньому.	5	5	10
Тема 7. Ринок насіння в Україні.	5	5	10
Тема 8. Контрафакт насіння і шляхи запобігання його поширенню.	5	5	10
Разом	60	40	100

Шкала та критерії оцінювання виконання практичного завдання

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: практичне завдання виконано й оформлено, згідно вимог; здобувач ґрунтовно і послідовно розкриває засвоєний теоретичний матеріал; демонструє системні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур; критично осмислює сучасний стан ринку насіння; застосовує теоретичні знання для вирішення практикозорієнтованих завдань з проектування і свідомого вибору насіння сортів із застосуванням сучасних підходів; наводить необхідні приклади, аргументує їх.
4	Здобувач демонструє достатній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: практичне завдання виконано й оформлено, згідно вимог; здобувач послідовно розкриває засвоєний теоретичний матеріал; демонструє достатні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур; осмислює сучасний стан ринку насіння; застосовує теоретичні знання для вирішення практикозорієнтованих завдань з проектування і свідомого вибору насіння сортів із застосуванням сучасних підходів; наводить приклади.
3	Здобувач демонструє посередній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання вище: практичне завдання виконано й оформлено, з помилками; здобувач не повністю розкриває засвоєний теоретичний матеріал; демонструє посередні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур; з

	допомогою викладача осмислює сучасний стан ринку насіння; намагається застосовувати теоретичні знання для вирішення практикозорієнтованих завдань з проектування і свідомого вибору насіння сортів із застосуванням сучасних підходів; намагається наводити приклади.
2	Здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: практичне завдання виконано й оформлено, згідно вимог; здобувач частково розкриває засвоєний теоретичний матеріал; демонструє задовільні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур; допомогою викладача намагається осмислювати сучасний стан ринку насіння; намагається застосовувати теоретичні знання для вирішення практикозорієнтованих завдань і свідомого вибору насіння сортів із застосуванням сучасних підходів; приклади не наводить.
1	Здобувач демонструє незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: практичне завдання виконано без дотримання вимог до оформлення; здобувач частково розкриває засвоєний теоретичний матеріал; демонструє незадовільні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур; без допомоги викладача не намагається осмислити сучасний стан ринку насіння; некоректно застосовує фрагментарні теоретичні знання для вирішення практикозорієнтованих завдань з проектування і свідомого вибору насіння сортів із застосуванням сучасних підходів;
0	Практичне завдання не виконане, відсутні відповіді і розв'язання отриманих завдань, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Виконання самостійної роботи демонструє високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: самостійна робота виконана й оформлена, згідно методичних вимог, здобувач ґрунтовно і послідовно розкриває засвоєний теоретичний матеріал, демонструє високі знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, критично осмислює сучасні методи селекції і насінництва сільськогосподарських культур; застосовує теоретичні знання для вирішення практико зорієнтованих завдань з проектування і організації сучасного ринку насіння; під час виконання завдань наводить необхідні приклади, аргументує їх; матеріал подано з виділеннями і систематизацією головного, розкриттям суті та критичною оцінкою висвітлення питання у науковій та навчальній літературі.
4	Виконання самостійної роботи демонструє достатній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: самостійна робота виконана й оформлена, згідно методичних вимог, здобувач ґрунтовно і послідовно розкриває засвоєний теоретичний матеріал, демонструє хороші знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, осмислює сучасні методи селекції і насінництва сільськогосподарських культур; застосовує теоретичні знання для вирішення практико зорієнтованих завдань з проектування і організації сучасного ринку насіння; під час виконання завдань наводить приклади, аргументує їх; матеріал подано з основним розумінням суті але без критичної оцінки висвітлення питання у науковій та навчальній літературі і без виділення проблемних питань.
3	Виконання самостійної роботи демонструє посередній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: самостійна робота виконана й оформлена, згідно методичних вимог із незначними недоліками, здобувач розкриває засвоєний теоретичний матеріал, демонструє посередні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, осмислює сучасні методи селекції і насінництва сільськогосподарських культур; намагається застосовувати теоретичні знання для вирішення практико зорієнтованих завдань з проектування і організації

	сучасного ринку насіння; під час виконання завдань наводить приклади, аргументує їх; матеріал подано з основним розумінням суті але без критичної оцінки висвітлення питання у науковій та навчальній літературі і без виділення проблемних питань. та критичною оцінкою висвітлення питання у науковій та навчальній літературі.
2	Виконання самостійної роботи демонструє задовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: самостійна робота виконана й оформлена із помилками, здобувач частково розкриває засвоєний теоретичний матеріал, демонструє задовільні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, без критичного осмислення сучасного ринку насіння; під час виконання завдань намагається застосовувати теоретичні знання для вирішення практико зорієнтованих завдань з проектування і організації технології селекційного процесу із застосуванням сучасних методів; використовує застарілу інформацію без критичної оцінки.
1	Виконання самостійної роботи демонструє незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: самостійна робота виконана частково, містить грубі помилки, теоретичний матеріал не розкрито, здобувач демонструє незадовільні знання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, з допомогою викладача слабо осмислює сучасного ринку насіння; під час виконання завдань не намагається застосовувати теоретичні знання для вирішення практико зорієнтованих завдань з проектування і організації технологічних процесу технології селекційного процесу із застосуванням сучасних методів, використовує застарілу інформацію.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, відсутні відповіді на запитання, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.